

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення практичних занять

з дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Модуль 1. Підприємство та чинники його виробничої діяльності

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства

і слухачів другої вищої освіти спеціальності

7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності).

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Економіка підприємства». Модуль 1. Підприємство та чинники його виробничої діяльності (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Н. І. Склярук. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 34 с.

Укладач: Н. І.Склярук

Рецензент: А. Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства протокол № 4 від 06 жовтня 2014 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
Тематичний план курсу «Економіка підприємства»	6
Практичне заняття 1. Ринок і продукція	7
Практичне заняття 2. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	10
Практичне заняття 3. Основний капітал	17
Практичне заняття 4. Оборотний капітал	22
Практичне заняття 5. Техніко-технологічна база та виробнича потужність	27
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	33

ВСТУП

Головним напрямком стабілізації економіки України є створення умов становлення та розвитку національного підприємства. Підприємства визначають ділову активність національної економіки. Вони є головними товаровиробниками, суб'єктами, які здійснюють розвиток виробництва, визначають його структуру. Від ефективності функціонування підприємства залежать економічний, науковий, технічний рівень розвитку країни, добробут усіх верств населення.

Стан економіки підприємства стає головним фактором, який визначає результати його діяльності. Кількісні і якісні параметри економічного стану визначають місце підприємства на ринку і здатність функціонувати в економічному просторі. Все це призвело до підвищення ролі підприємства як основної ланки всієї економіки, оскільки саме на цьому рівні створюється потрібна суспільству продукція, надаються необхідні послуги.

За цих умов необхідна сучасна, адекватна ринковим умовам організація господарської діяльності кожного підприємства. Отже, підготовка фахівців у галузі економіки підприємства, що мають глибокі теоретичні і практичні знання, можуть узагальнювати та застосовувати закордонний досвід розвинутих країн у діяльності вітчизняних підприємств, є своєчасною та актуальною.

«Економіка підприємства» являє собою навчальну дисципліну, яка вивчає форми і методи господарювання підприємства; способи раціонального поєднання і ефективного використання всіх видів ресурсів на рівні підприємства з метою отримання прибутку як результату задоволення суспільних потреб.

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення і системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів організації ефективного господарювання на рівні підприємства; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти цілей підприємства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами; набуття практичних навичок у прийнятті науково-обґрунтованих господарсько-управлінських рішень в умовах ринкової економіки.

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни

«Економіка підприємства» є основним структурним компонентом методичного забезпечення практичної підготовки студентів. У результаті виконання завдань, студент має можливість закріпити отримані в теоретичному курсі знання, а також придбати практичні навички прийняття науково обґрунтованих господарсько-управлінських рішень на основі конкретних економічних розрахунків.

Практичне заняття – форма навчального процесу, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань.

Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідних теоретичних положень, наборі завдань різної складності. Зазначені вище методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни.

Основними методами практичного заняття є: самостійна робота, інструктаж, вправи, дослідження, стимулювання.

Вимоги до проведення практичного заняття:

- ✓ вдосконалення теоретичного матеріалу та його застосування;
- ✓ застосування вмінь і навичок при розв'язанні вправ;
- ✓ участь студентів у різних формах роботи;
- ✓ розвиток самостійності студентів;
- ✓ високий організаційний рівень;
- ✓ високий методичний і науковий рівень;
- ✓ раціональне використання часу;
- ✓ дотримання тем навчальної дисципліни.

Порядок обліку і контролю:

- ✓ контроль відвідування;
- ✓ контроль теоретичної підготовки;
- ✓ контроль самостійності при виконанні практичної підготовки;
- ✓ контроль своєчасності й охайності виконання завдань;
- ✓ виставлення оцінок кожному студенту;

Відповідно до робочої програми курсу в методичних вказівках наведені завдання за наступними темами курсу:

1. Ринок і продукція
2. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

3. Основний капітал.
4. Оборотний капітал
5. Техніко-технологічна база та виробнича потужність

Тематичний план курсу «Економіка підприємства»

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	Форми навчальної роботи		
		лекції	практика	самостійна робота
Модуль 1. Підприємство та чинники його виробничої діяльності				
Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання				
Тема 1. Теорії та моделі підприємств	10	1		9
Тема 2. Основи підприємництва	12	1		11
Тема 3. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	10	1		9
Тема 4. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	10			10
Тема 5. Структура та управління підприємством	14	1		13
Тема 6. Ринок і продукція	10		2	8
Разом за змістовим модулем 1	66	4	2	60
Змістовий модуль 1.2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства				
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	26	2	2	22
Тема 8. Основний капітал	20	2	2	16
Тема 9. Оборотний капітал	18	2	2	14
Тема 10. Інтелектуальний капітал	10			10
Тема 11. Техніко-технологічна база та виробнича потужність	12		2	10
Тема 12. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика	10			10
Разом за ЗМ 1.2	96	6	8	82
ІНДЗ: контрольна робота	18			18
Разом за модулем 1	180	10	10	160

Практичне заняття 1.

(2 год.)

Тема: Ринок і продукція

Мета: ознайомитися із сутнісною характеристикою продукції; її класифікацією і вимірниками; засвоїти методичні підходи до розрахунку основних показників промислової продукції.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань *студент повинен вміти:*

- розкрити сутність понять «продукція», «виконана робота», «послуга»;
- надати класифікацію продукції;
- розраховувати показники промислової продукції (валова, товарна, реалізована, чиста, умовно-чиста й ін.)

План заняття:

1. Поняття та класифікація продукції (робіт, послуг).
2. Вартісні та натуральні вимірники обсягу продукції .
3. Розв'язання задач за темою.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача № 1.1

Визначити обсяг товарної, валової і реалізованої продукції машинобудівного підприємства, якщо виробів А виготовлено 5000 шт., виробів Б – 12000 шт., виробів В – 50000 шт. Оптова ціна за одиницю продукції становить 600, 110 та 151 грн. відповідно. Крім того:

- залишок незавершеного виробництва на початок року – 15100 тис. грн., на кінець року - 12300 тис. грн.
- залишок готової нереалізованої продукції на початок року – 18100 тис. грн., на кінець року - 16000 тис.грн.
- залишок готової продукції відвантаженої, але неоплаченої на початок року – 14000 тис. грн., на кінець року - 15000 тис.грн.

Задача № 1.2

Обсяг валової продукції підприємства в оптових цінах становить 40,5 млн. грн., в т.ч. вартість основних матеріалів, використаних для виготовлення продукції 12 млн.грн., купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів –

6,8 млн.грн., амортизаційні відрахування – 2,5 млн.грн. Обчислити обсяг чистої та умовно-чистої продукції підприємства.

Задача № 1.3

У звітному році приватна виробнича фірма виготовила виробів продукції А в кількості 200 одиниць, а продукції Б – 300 одиниць. Відпускна ціна виробу А становить 18 тис.грн., а виробу Б – 25,8 тис.грн. Вартість послуг промислового характеру, наданих іншим підприємствам та організаціям, дорівнює 375 тис.грн. Залишок незавершеного виробництва на початок розрахункового року склав 750 тис.грн., а на кінець року – 530 тис.грн. Поряд з основною продукцією вироблено тару на суму 120 тис. грн., у тому числі для продажу стороннім споживачам вартістю 80 тис. грн.

Визначити валову і товарну продукцію приватної фірми у звітному році.

Задача № 1.4

Обсяг основної продукції виробничого підприємства у звітному році має скласти 52 000 тис. грн., послуги промислового характеру – 4800 тис.грн. Вартість вироблених напівфабрикатів становитиме 5400 тис. грн., з яких 50% буде використане для власного виробництва. Обсяг незавершеного виробництва на кінець року складе 3900 тис.грн., а на початок року – 3200 тис.грн. Залишки нереалізованої продукції на складі на початок року складуть 8200, а на кінець – 3700 тис. грн.

Визначити очікуваний обсяг валової, товарної, чистої та реалізованої продукції, якщо вартість матеріальних затрат і сума амортизаційних відрахувань має скласти 55% товарної продукції.

Задача № 1.5

Обчислити обсяг валової, товарної, реалізованої і чистої продукції на основі даних, які приведені у таблиці:

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

№ п/п	Показник	Розрахунковий період (рік)
1	2	3
1.	Випуск продукції у натуральному вимірі (штук)	
	➤ виріб А	650
	➤ виріб Б	900
2.	Відпускна ціна у грн.	
	➤ виріб А	1000
	➤ виріб Б	1600

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
3.	Обсяг напівфабрикатів власного виробництва (тис.грн.) з них для власних потреб, тис.грн.	2200 1200
4.	Виробничі послуги, (тис.грн.) з них для власних потреб, (%)	3000 45
5.	Залишки нереалізованої продукції, (тис.грн.): на початок року на кінець року	800 500
6.	Залишки незавершеного виробництва, (тис.грн.) на початок року на кінець року	1200 900
7.	Вартість сировини та матеріалів замовника (тис.грн.)	200
8.	Матеріальні та прирівняні до них витрати, (грн.)	12600

Задача № 1.6

За даними таблиці обчислити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції підприємства, валовий та внутрішньозаводський обороти. Якщо залишки готової продукції на складі підприємства: на початку року - 800 тис. грн., на кінець року - 245 тис. грн.

Таблиця 1.2 – Виробництво продукції цехами підприємства, тис. грн.

Цех - виготовлювач продукції	Цех - споживач продукції							Відпуск продукції на сторону	Залишок незавершеног о виробництва	
	Ливарний	Ковальський	Механічний	Складальний	механічний	Інструментальний	Всього		На початок року	На кінець року
Ливарний	-	100	800	-	50	60	1010	50	80	90
Ковальський	-	-	250	-	-	5	255	20	10	12
Механічний	-	-	-	3500	40	60	3600	80	300	170
Складальний	-	-	-	-	-	-	-	5900	580	490
Ремонтно-механічний	60	50	80	45	-	30	265	60	15	12
Інструментальний	60	180	260	60	35	-	595	95	7*	75

Задача № 1.7

У плановому році підприємство планує випустити 1000 шт. виробів А по ціні 500 грн/од. та 3000 шт. виробів Б за ціною 600 грн/од. Крім того, планується

виготовити комплектуючих виробів на суму 2500 тис. грн, зокрема, для сторонніх замовників - на 1500 тис. грн; також у плані передбачаються зміни залишків готової продукції на складі з 2000 тис. грн до 500 тис. грн.

Розрахувати план по товарній, валовій та реалізованій продукції.

Питання для самоконтролю знань:

1. Розкрийте сутність понять «продукція», «виконана робота», «послуга».
2. Надайте класифікацію продукції за стадіями технологічного циклу та економічним призначенням.
3. Розкрийте сутність понять: номенклатура й асортимент. З'ясуйте різницю між ними.
4. Які натуральні вимірники обсягу продукції Ви знаєте? На яких підприємствах вони застосовуються?
5. Які вартісні вимірники обсягу продукції Ви знаєте?
6. Як обчислюється валова продукція?
7. Як обчислюється товарна продукція?
8. Як обчислюється реалізована продукція?
9. Як обчислюється чиста та умовно-чиста продукція?

Практичне заняття 2.

(2 год.)

Тема: Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Мета: засвоїти методичні підходи до планування чисельності окремих категорій працівників підприємства; вивчити методику розрахунку показників оцінки чисельності, стану, руху персоналу підприємства; ознайомитися із способами розрахунку виробітку та трудомісткості продукції; засвоїти форми і системи оплати праці.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань *студент повинен вміти:*

- розкрити сутність понять персонал, продуктивність праці, заробітна плата, мотивація;
- розраховувати показники стану, руху, використання персоналу;
- здійснювати планування чисельності персоналу;
- розраховувати заробітну плату працівників підприємства за різними системами оплати праці;
- визначати ефективність використання персоналу підприємства.

План заняття:

1. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
2. Система показників для оцінки чисельності, стану, руху робочої сили на підприємстві.
3. Визначення чисельності окремих категорій працівників підприємства.
4. Продуктивність праці персоналу: сутність, показники і методи її вимірювання та напрямки підвищення.
5. Мотивація персоналу: сутність, види та основні методи впливу.
6. Сутнісно-видова характеристика форм і систем оплати праці персоналу.
7. Розв'язання задач за темою.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача № 2.1

Проаналізуйте дані про структуру трудових ресурсів підприємства, за базисний і звітні роки, використовуючи дані таблиці. Визначити питому вагу робітників у загальній чисельності персоналу підприємства, коефіцієнт чисельності основних працівників, виробіток 1 працівника, якщо обсяг виробленої продукції за базисний рік склав 81,5 млн. грн., за звітний 85,3 млн. грн.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані

Показники	Базисний рік	Звітний рік
2. Промислово-виробничий персонал, усього	?	?
У тому числі: - робітники, усього:	?	?
з них: - основні	400	420
- допоміжні	380	385
службовці	60	50
фахівці	70	75
керівники	30	25
2. Персонал непромислових організацій	20	18
Разом працівників підприємства	?	?

Задача № 2.2

Квартальна програма виробничої ділянки – 620 комплектів деталей. Час на обробку одного комплекту: з токарних робіт – 8,2 год., з фрезерних – 7,1 год., норми виробітку, що плануються на токарні роботи – 110 %, на фрезерні – 115 %. У кварталі 70 робочих днів, тривалість зміни – 8 годин. Визначити чисельність робітників.

Задача № 2.3

Підприємство виготовляє вироби з пластмаси способом лиття. Річний обсяг виробництва виробів - 900 тис. шт., а трудомісткість виробу - 0,35 н- год. Тривалість робочої зміни - 8 годин (при однозмінному режимі роботи). Внутрішньозмінні витрати часу з вини робітників - 1,5 %, регламентоване невикористання обладнання - 3 %. Процент виконання норм виробітку - 105 %. Кількість робочих днів у році - 223. Визначити необхідну чисельність робітників-відрядників.

Задача № 2.4

Визначити необхідну чисельність виробничих робітників – відрядників у розрахунковому році та її зміну.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані

Показник	Значення
Трудомісткість виробничої програми підприємства у звітному році, тис. нормо-год.	1650
Річний фонд робочого часу одного робітника у звітному році, год.	1840
Виконання норми часу у звітному році, %	110
Збільшення трудомісткості виробничої програми у наступному році, %	15
Збільшення річного фонду робочого часу у наступному році, %	5
Збільшення норми виробітку у наступному році, %	4

Задача № 2.5

Визначити кількість майстрів на дільницях цеху, якщо кількість робітників в базовому році була: на заготівельній дільниці – 50 осіб, на дільниці механічної обробки – 110 осіб, на складальній дільниці – 88 осіб. У поточному році за планом обсяг робіт збільшиться на 20%, норми керованості становлять: на заготівельній дільниці – 28, на механічній – 25, на складальній – 19 робітників на одного майстра.

Задача № 2.6

На основі даних про трудомісткість різних видів управлінських та інших робіт визначити загальну кількість персоналу та норму керованості (для майстрів). Реальний фонд робочого часу – 1810 годин за рік, кількість промислово-виробничого персоналу – 860 осіб.

Таблиця 2.3 – Вихідні дані

Посада	Обсяг робіт, год
Начальник цеху	1895
Начальники ділень	3600
Старші майстри	9750
Майстри	48800
Економісти	3600
Нормувальники	14420
Бухгалтери розрахункового відділу	3580
Бухгалтери матеріального відділу	1810
Табельники	3620
Секретар	1810
Комірники	1800
Експедитори	1790

Задача № 2.7

На обробку деталі витрачалося 18 хв. Після впровадження нового обладнання норма часу скоротилася до 15 хв. Визначити, на скільки знизилася трудомісткість і зросла продуктивність праці.

Задача № 2.8

За планом обсяг продукції у звітному році – 210 млн. грн., фактично склав - 220 млн. грн. Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу за планом – 600 чол., фактично склала 608 чіл. Визначити приріст продукції в результаті збільшення чисельності працівників, приріст продукції в результаті підвищення продуктивності праці, питому вагу приросту продукції за рахунок підвищення продуктивності праці.

Задача № 2.9

Виробіток на одного працюючого в минулому році складав 50000 грн. Обсяг виробництва за рік - 16 млн. грн. За рахунок підвищення технічного рівня виробництва звільняється - 30 чол. Внаслідок удосконалення управління і організації виробництва звільняється - 6 чол. Зміни об'єму і структури виробництва потребують додаткової чисельності у кількості - 13 чол. Визначити зростання продуктивності праці у плановому році, якщо обсяг виробництва продукції не змінився.

Задача № 2.10

Визначити можливе підвищення продуктивності праці на підприємстві за рахунок організаційно-технічних заходів.

Таблиця 2.4 – Вихідні дані

Показник	Значення
Випуск товарної продукції у звітному році, тис. грн	9200
Чисельність персоналу у звітному році, чол.	1490
Структура персоналу у звітному році, %:	
- робітники	70
- спеціалісти, службовці, керівники	30
- Очікуване збільшення випуску продукції у розрахунковому році, %	6
Очікуване вивільнення робітників внаслідок введення нової техніки, чол.	40
Скорочення чисельності спеціалістів, службовців та керівників за рахунок організаційних заходів, %	6

Задача № 2.11

Середньооблікова чисельність працівників підприємства за рік склала 500 чіл. Протягом року прийнято на підприємство 15 чол., звільнено за власним бажанням – 10 чол., за порушення трудової дисципліни – 5 чол., пішли на пенсію – 8 чол., перебувають у декреті по догляду за дитиною до 3 років – 12 чол., переведені на інші посади й в інші підрозділи – 7 чол. Визначити коефіцієнт обороту кадрів по прийому, вибуттю, коефіцієнт плинності й змінності кадрів.

Задача № 2.12

Посадовий оклад економіста 1800 грн. У розрахунковому місяці було 23 робочих дня, 4 з яких фахівець перебував у відпустці без збереження заробітку. Виплачена премія в розмірі 20 % від фактичної зарплати. Визначити зарплату економіста.

Задача № 2.13

Визначити заробітну плату робітника за відрядно-преміальною оплатою праці, якщо робітник за місяць зробив:

- 170 деталей за другим розрядом, норма часу на одну деталь – 30 хв.,
- 140 деталей за третім розрядом, норма часу на одну деталь – 15 хв.

Премія виплачується в розмірі 40 %. Часова тарифна ставка для другого розряду - 13,1 грн., для третього розряду - 14,40 грн.

Задача № 2.14

Робітник п'ятого розряду відробив 24 робочих дня при тривалості робочої зміни 8 год. Годинна тарифна ставка становить 14,46 грн. Виробниче завдання

виконане на 105 %. Установлений розмір премії становить: за виконання плану – 15 %, за кожний відсоток перевиконання плану – 2 % від тарифного заробітку. Визначити загальний розмір місячної заробітної плати робітника.

Задача № 2.15

Робітник-відрядник за місяць відробив 176 год. і виготовив 485 деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі склала 0,4 чол.-год., а розцінка 4,92 грн. за одну деталь. Премія передбачається в наступних розмірах: за виконання встановленої виробничої норми – 10 %, за кожний відсоток перевиконання плану – 2 % від тарифного заробітку. Визначити загальну величину місячної заробітної плати робітника.

Задача № 2.16

Визначити заробітну плату допоміжного працівника, якщо він обслуговує 10 робочих відрядників, з тарифною ставкою 10,3 грн./ч. Норма виробітку кожного основного робітника становить 6 виробів за одну зміну тривалістю 8 год. За розрахунковий місяць виготовлено 1500 виробів (при плані 1380). Розмір премії за виконання виробничого завдання встановлено в розмірі 25 % від тарифного заробітку.

Задача № 2.17

Визначити місячний заробіток працівника, якщо норма часу для виготовлення однієї деталі становить 0,5 год., а годинна тарифна ставка – 10,6 грн. За місяць робітник виготовив 610 од. продукції при плановому завданні 500 од. При перевиконанні планового завдання на 10 % тарифна розцінка збільшується 1,5 рази, понад 10 % - в 2 рази.

Задача № 2.18

На основі даних, наведених у таблиці, розподілити між окремими членами бригади загальний заробіток, який склав 8300 грн.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані

П. І. Б.	Тарифний розряд	Відпрацьовано годин	Годинна тарифна ставка, грн.	КТУ
Іванов І.І.	III	168	9,36	1,1
Петров М.І.	V	176	11,96	0,9
Леонов А.П.	IV	184	10,53	1,0

Питання для самоконтролю знань:

10. Розкрийте сутність понять «трудові ресурси» та «персонал підприємства», «кадри».
11. Що Ви розумієте під складом та структурою персоналу підприємства.
12. Охарактеризуйте функціональний склад персоналу підприємства.
13. Розкрийте сутність понять: професія, спеціальність, кваліфікація. З'ясуйте різницю між ними.
14. Що являють собою трудові норми? Які види норм праці Ви знаєте?
15. Як розраховується планова чисельність персоналу підприємства?
16. Як обчислюється планова чисельність робітників-відрядників?
17. Як обчислюється планова чисельність допоміжних робітників?
18. Що таке рух персоналу? Яке його значення для підприємства і для працівника в ринкових умовах?
19. Які показники характеризують рух персоналу?
20. Охарактеризуйте сутність облікової, явочної чисельності персоналу підприємства
21. Що таке плинність кадрів і як її визначити?
22. Дайте визначення продуктивності праці. Якими показниками вона характеризується?
23. Що характеризує виробіток? У яких показниках він вимірюється і як обчислюється?
24. Що відображає трудомісткість? У яких показниках вона вимірюється і як обчислюється?
25. Назвіть фактори зростання продуктивності праці.
26. Охарактеризуйте заробітну плату як економічну категорію.
27. Які функції виконує заробітна плата в ринковій економіці?
28. Що таке мінімальна заробітна плата?
29. Які основні принципи організації заробітної плати?
30. Назвіть основні елементи організації праці.
31. У чому полягає державне регулювання оплати праці? Назвіть сфери державного регулювання оплати праці.
32. Розкрийте сутність тарифної системи.
33. Які основні елементи тарифної системи?
34. Для чого використовується Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників?
35. Охарактеризуйте сутність тарифної сітки.
36. Що визначає тарифна ставка?
37. Що являє собою єдина тарифна сітка?
38. Яка сутність погодинної форми оплати праці? Які системи погодинної форми оплати праці Ви знаєте?
39. Розкрийте сутність відрядної форми оплати праці. Які системи відрядної форми оплати праці існують та в чому вони полягають?
40. Розкрийте сутність колективної системи оплати праці.

41. У чому полягає сутність безтарифних моделей оплати праці?
42. Дайте характеристику структури заробітної плати. Які складові формують фонд заробітної плати працівників?

Практичне заняття 3.

(2год.)

Тема: Основний капітал

Мета: вивчити склад та структуру основного капіталу підприємства, засвоїти методику розрахунку амортизаційних відрахувань основного капіталу та показників руху, стану й економічної ефективності використання основних засобів.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань *студент повинен вміти:*

- розкрити сутність основних засобів, характеризувати їх структуру;
- розраховувати фізичний та моральний знос основних засобів;
- розраховувати показники стану й руху основних засобів;
- розраховувати амортизаційні відрахування та обґрунтовувати вибір методу нарахування амортизації;
- аналізувати ефективність використання основних засобів підприємства.

План заняття:

1. Сутність, склад та оцінка основних засобів підприємства.
2. Знос та амортизація основних засобів: поняття, вимірювання та методи нарахування.
3. Система показників технічного стану й руху основних засобів підприємства.
4. Показники ефективності використання основних засобів підприємства.
5. Розв'язання задач за темою.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача № 3.1

Використовуючи дані, наведені в таблиці (у тис. грн.), визначити структуру матеріальних активів ТОВ "Прогрес" на початок і кінець року.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані

Елементи матеріальних активів	На початок року	На кінець року
Виробничі фонди, усього:	?	?
у тому числі: основні	12365	15672
оборотні	8700	7856
Майно соціального призначення	4300	3980
Усього: матеріальні активи	?	?

Задача № 3.2

Використовуючи дані, наведені в таблиці (у тис. грн.) визначити структуру основних виробничих фондів на початок і кінець року й фондівіддачу, якщо обсяг випущеної продукції за рік становить 1560 тис. грн., а середньорічна вартість основних виробничих фондів склала 1140 тис. грн.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані

Група основних фондів	На початок року	Зміни за рік
1. Будинки	408,5	-25,0
3. Споруди	37,6	0
3. Передавальні пристрої	12,5	+2,5
4. Машини й обладнання	432,6	+78,1
3. Транспортні засоби	110,8	-2,7
6. Інструменти, прилади, інвентар	70,0	+4,3
7. Інші основні фонди	21,1	+1,8
Усього	1093,1	

Задача № 3.3

Визначити середньорічну вартість основних фондів за рік, якщо на початку року їх вартість становила 274 млн. грн., у квітні було введено в експлуатацію 5 токарних верстатів вартістю 800 тис. грн. кожен, а з 1 жовтня виведено з експлуатації основних фондів на суму 100 тис. грн.

Задача № 3.4

Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування прямолінійним методом амортизації згідно з вихідною інформацією.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані

Показник	Значення
Вартість придбання обладнання, тис. грн.	400
Термін корисного використання, р.	6
Витрати на транспортування, %	8
Витрати на фундамент та монтаж, %	20
Витрати на комунікації, огороження, %	20
Інші капітальні одноразові витрати, %	15
Ліквідаційна вартість, %	5

Задача № 3.5

Первісна вартість машини рівна 16 тис. грн. Через 4 роки підприємству довелося замінити дану машину на більш прогресивну вартістю 22 тис. грн. Визначите суму втрат від морального зношування, якщо строк експлуатації рівний 6 рокам, ліквідаційна вартість рівна 1 тис. грн., підприємство використовує прямолінійний метод нарахування амортизації.

Задача № 3.6

Первісна вартість верстата 20 тис. грн., термін служби 10 років. Через 6 років вартість подібних верстатів склала 15 тис. грн., а норма амортизації залишилася колишньою. Визначити залишкову вартість верстата на початок сьомого року й суму втрат від морального зношування (використовується прямолінійний метод нарахування амортизації).

Задача № 3.7

У цеху використовується теплообмінник, який було придбано 3 роки тому. Первісна вартість теплообмінника 150 тис. грн., відновна – 120 тис. грн. З урахуванням технологічних особливостей та агресивного середовища очікується, що теплообмінник такого класу має працювати 7 років. Визначити ступінь зносу теплообмінника.

Задача № 3.8

Первісна вартість основного засобу становить 8000 грн., термін служби 5 років, ліквідаційна вартість 500 грн. Розрахуйте суму амортизації по прямолінійному методу, методі зменшення залишкової вартості, методу прискореного зменшення залишкової вартості й кумулятивному методу. Визначите, який з названих методів нарахування амортизації є економічно

вигідним?

Задача № 3.9

Необхідно визначити показники технічного стану й руху основних засобів на підприємстві, якщо первісна вартість основних засобів на початок року 115 тис. грн., на кінець року -132,8 тис. грн.; знос основних засобів на початок року 53,5 тис. грн., на кінець року – 57,6 тис. грн., надійшло основних засобів за рік 21,5 тис. грн., вибуло за рік - 3,7 тис. грн.

Задача № 3.10

Необхідно визначити коефіцієнт екстенсивного використання обладнання, якщо за зміну, тривалість якої становить 8,2 г од, планованих витратах на проведення ремонтних робіт 0,5 г од, фактичний час роботи верстата склав 6,7 ч.

Задача № 3.11

В цеху машинобудівного заводу встановлено 100 верстатів. Річний обсяг випуску продукції – 280 тис. виробів, виробнича потужність цеху – 310 тис. виробів. Режим роботи – 2 зміни. Тривалість зміни – 8 годин.

Визначити: коефіцієнт змінності, коефіцієнт екстенсивності, коефіцієнт інтенсивності, інтегральний коефіцієнт.

Задача № 3.12

Вартість основних виробничих фондів підприємства склала на початок року 15000 тис. грн. У березні введене в експлуатацію обладнання вартістю 56,7 тис. грн., у червні вибуло обладнання вартістю 28,8 тис. грн. Розмір випуску продукції 850 т, ціна за 1 т – 30 тис. грн. Виробнича потужність підприємства 950 т/рік. Визначте фондовіддачу основних виробничих фондів і коефіцієнт інтенсивності використання обладнання.

Задача № 3.13

На підприємстві тривалість робочої зміни 8 г од, планові простої на проведення ремонтних робіт 1 ч. За паспортним даними годинна продуктивність верстата становить 50 виробів. Фактичний час роботи верстата склав 6 г од, вироблено 234 виробів. Визначте коефіцієнти екстенсивного,

інтенсивного й інтегрального використання устаткування.

Задача № 3.14

Необхідно визначити середньорічну вартість основних фондів та їх вартість на початок наступного за звітним року, а також показники фондівіддачі, фондомісткості продукції та фондоозброєності праці та рентабельності основних фондів, коефіцієнти змінності, оновлення та вибуття основних фондів.

Таблиця 3.4 – Вихідні дані

Показник	Значення
1	2
Вартість основних фондів на початок звітного року, тис. грн	8400
Введено в дію основних фондів у звітному році, тис. грн, в тому числі:	
з 1 лютого	1000
з 1 листопада	2250
Виведено з експлуатації основних фондів з 1 травня звітного року, тис. грн.	2395
Обсяг товарної продукції у звітному році, тис. грн	6800
Собівартість товарної продукції у звітному році, тис. грн	5210
Загальна чисельність робітників, чол.	210
Кількість верстатів на підприємстві, з них	150
Працюють у одну зміну, шт.	20
Працюють у дві зміни, шт.	100
Працюють у три зміни, шт.	30

Питання для самоконтролю знань:

1. Охарактеризуйте основні види активів підприємства згідно з їх основними класифікаційними ознаками.
2. Охарактеризуйте сутність та склад необоротних активів підприємства.
3. Дайте визначення сутності основних засобів та охарактеризуйте їх склад.
4. Які види оцінки основних засобів Ви знаєте?
5. Розкрийте сутність амортизації та зносу основних засобів.
6. Які основні методи нарахування амортизації основних засобів Ви знаєте?
7. Охарактеризуйте систему показників стану та руху основних засобів.
8. Які показники характеризують ефективність використання основних засобів підприємства?

Практичне заняття 4.

(2 год.)

Тема: Оборотний капітал

Мета: вивчити склад та структуру оборотного капіталу підприємства, ознайомитися з методиками нормування оборотних коштів підприємства та показниками ефективності їх використання.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань *студент повинен вміти:*

- розкрити сутність оборотних коштів, характеризувати їх структуру;
- визначати потребу підприємства в оборотних коштах;
- визначати ефективність використання оборотних коштів підприємства.

План заняття:

1. Оборотні кошти підприємства: сутність, склад та процес трансформації.
2. Методи визначення потреби в оборотних коштах підприємства.
3. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства.
4. Розв'язання задач за темою.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача № 4.1

На основі даних у таблиці (у тис. грн.) визначте виробничо-технологічну структуру виробничих обігових фондів підприємства на початок і кінець року й дати аналіз її змін.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані

Обігові фонди	На початок року	На кінець року
1	2	3
1. Виробничі запаси, усього	?	?
♦ сировина, основні й допоміжні матеріали	250	140
♦ паливо	155	203
♦ покупні напівфабрикати	5	3
♦ запасні частини	1	2
♦ мшп	1,2	1,5
2. Незавершене виробництво й напівфабрикати власного виготовлення	12	8
3. Видатки майбутніх періодів, усього		

Продовження таблиці 4.1

1	2	3
♦ видатки на підготовку виробництва й освоєння нових видів продукції	1200	1400
♦ видатки на придбання науково-технічної інформації й оплату періодичних видань.	15	0,2

Задача № 4.2

Визначити норматив оборотних коштів у виробничих запасах основних матеріалів і напівфабрикатів кількох видів, якщо відомо, що згідно з планом 4-го кварталу має бути випущено виробів X – 200 шт., Y – 50 шт. вихідні дані для розрахунку наведені у таблиці:

Таблиця 4.2 – Вихідні дані

Показники	<i>Шифр окремих видів матеріалів</i>			
	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>
Норма витрати на виріб X, кг	100	200	10	10
на виріб Y, кг	200	150	30	50
Ціна договірна, грн./кг.	80	50	180	1000
Інтервал між поставками, діб	20	30	60	90
Транспортний запас, діб	5	-	5	10

Задача № 4.3

Розрахувати норматив обігових коштів у виробничих запасах основних матеріалів і напівфабрикатів на планований рік. Загальна потреба в основних матеріалів по річному кошторису витрат на виробництво 4752 тис. грн. Середній обсяг однієї поставки 79,2 тис.грн. Час доставки вантажу й строк оплати рахунків відповідно 7,5 і 5 днів. Середній час на аналіз і виявлення браку -5 днів.

Задача № 4.4

Розрахувати норматив обігових коштів у незавершене виробництво. На планований рік підприємство випускає 3 виду виробів T1, T2, T3 при співвідношенні розміру з випуску за собівартістю відповідно 25%, 30%, 45% від загального обсягу виробництва всіх виробів.

Вироби виготовляються рівними партіями із плановою собівартістю партії 45 тис.грн, у тому числі матеріальні витрати на початку виробничого циклу 27 тис.грн. Тривалість циклу виготовлення виробу T1 = 10 днів, T2 = 8 днів, T3 = 6 днів з рівномірним наростанням витрат. Річний обсяг випуску виробів по виробничій собівартості 5608,8 тис.руб.

Задача № 4.5

Необхідно визначити плановий норматив оборотних коштів підприємства на I квартал, якщо відомо:

- 1) програма випуску виробів у I кварталі планового року: виріб А – 50 шт.; виріб Б – 60 шт.
- 2) вихідні дані для розрахунку норматива оборотних коштів у виробничих запасах по основних матеріалах і напівфабрикатах наведені в таблиці:
- 3) виробнича собівартість випуску товарної продукції у I кварталі планового року складає 576800 грн., середня тривалість виробничого циклу становить 8 дн., коефіцієнт наростання витрат – 0,83.
- 4) норматив оборотних засобів у залишках готової продукції на складі становить 21790 грн., у витратах майбутніх періодів 19500 грн.
- 5) зробити висновки щодо забезпеченості підприємства оборотними коштами, якщо середній залишок нормованих оборотних коштів у I кварталі планового року склав 90 250 грн.

Таблиця 4.3 – Вихідні дані

Види матеріалів	Норма витрат на один виріб, кг.		Інтервал між поставками, дні.	Транспортний запас, дні.	Ціна, тис. грн./т
	А	Б			
Матеріал 1	80	100	22	5	150
Матеріал 2	20	15	60	5	380
Матеріал 3	50	75	30	-	120
Матеріал 4	15	25	20	10	200

Задача № 4.6

У розрахунковому році обсяг товарної продукції становив 800 тис. грн., виробнича собівартість - 700 тис. грн., повна собівартість - 740 тис. грн. Річна потреба у матеріалах - 400 тис. грн. Середній поточний їх запас - 25 днів, транспортний - 10 днів. Тривалість виробничого циклу 20 днів. На початку циклу у виробництво запускається 30% витрат, решта - протягом виробничого циклу. На складі продукція знаходиться 10 днів, між відвантаженням продукції та сплатою рахунків покупцями проходить 15 днів. Кількість робочих днів у році - 265. Визначити показники використання оборотних коштів у розрахунковому році.

Задача № 4.7

Протягом звітного року підприємство виготовило і реалізувало товарної продукції на суму 5000 тис.грн., середньорічний залишок обігових коштів склав 500 тис.грн. У наступному розрахунковому році обсяг реалізованої продукції має бути збільшений на 10 %. Крім того, розроблені організаційно-економічні заходи щодо підвищення ефективності виробництва, які дозволять скоротити оборотність оборотних коштів приблизно на 10 днів.

На основі наведених даних розрахувати показники оборотності оборотних коштів підприємства у звітному та розрахунковому році; необхідний обсяг оборотних коштів у розрахунковому році; можливий обсяг вивільнення оборотних коштів внаслідок здійснення організаційно-економічних заходів.

Задача № 4.8

Річний план реалізації продукції на підприємстві становить 28 млн. грн. Середньомісячна сума оборотних засобів запланована у сумі 7 млн. грн. Внаслідок переведу цехів на нові технології тривалість одного обороту скоротилась на 10 днів. Визначити планову і фактичну тривалість одного обороту, плановий і фактичний коефіцієнт оборотності та кількість вивільнених оборотних коштів внаслідок прискорення їх оборотності.

Задача № 4.9

Визначити показники оборотності оборотних коштів у звітному році та їх вивільнення внаслідок прискорення обертання.

Таблиця 4.4 – Вихідні дані

Показник	Значення
Реалізована продукція у базовому році, тис. грн	400
Середньорічний залишок окремих груп оборотних коштів у базовому році, тис. грн в т.ч.	
- сировина та матеріали	15
- напівфабрикати	5
- витрати майбутніх періодів	4
- готова продукція на складі	12
- дебіторська заборгованість	2
- грошові кошти	10
Збільшення обсягу реалізації продукції у звітному році, %	15
Скорочення періоду обороту оборотних коштів у звітному році, дні	8

Задача № 4.10

За наведеною у таблицях 4.5 та 4.6 інформацією обґрунтуйте плановий розмір оборотних активів підприємства. Період обороту сировини планується скоротити на 3 дні, готової продукції - на 5 днів, дебіторської заборгованості - на 2 дні. Сума поточних фінансових інвестицій та інших оборотних активів залишиться незмінною.

Таблиця 4.5 – Оборотні активи підприємства, тис. грн

Показники	На початок року	На кінець року
Запаси готової продукції	430	490
Виробничі запаси	310	350
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	190	210
Грошові кошти	25	20
Поточні фінансові інвестиції	8	8
Інші оборотні активи	11	13

Таблиця 4.6 – Показники діяльності підприємства, тис. грн.

Показники	За звітний рік	Наступний рік
Виручка від реалізації продукції	2100	2520
Собівартість продукції	1300	2000
Втрати на закупівлю сировини, матеріалів	900	1700
Платіжний оборот	1990	2200

Задача № 4.11

Підприємство випускає три види продукції з матеріалу, витрати якого й результати роботи наведені в таблиці. Необхідно визначити загальний коефіцієнт використання матеріалу, рівень відходів матеріалу й матеріалоемність продукції.

Таблиця 4.7 – Вихідні дані

Виріб	Кількість, шт.	Чиста вага одиниці виробу, кг.	Ціна матеріалу за 1 т, грн.	Загальні витрати матеріалу, кг	Вартість готової продукції, грн.
А	80	1,5	2500	520	1800
Б	70	0,4	2500	360	1200
В	160	1,0	2500	210	950

Питання для самоконтролю знань:

1. Охарактеризуйте сутність та склад оборотних активів підприємства.
2. Визначте особливості кругообігу оборотних коштів.
3. Визначте методи планування потреби підприємства в оборотних коштах.
4. Розкрийте методи розрахунку нормативів оборотних коштів в окремих елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві тощо).
5. Охарактеризуйте основні показники оборотності оборотних коштів підприємства.
6. Визначте основні напрямки прискорення оборотності оборотних активів.

Практичне заняття 5

(2 год.)

Тема: Техніко-технологічна база та виробнича потужність

Мета: вивчити склад техніко-технологічної бази підприємства, ознайомитися з методичними принципами розрахунку виробничої потужності підприємства, та показниками оцінки технічного рівня виробництва.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань *студент повинен вміти:*

- розкрити сутність понять «техніко-технологічна база виробництва», «виробнича потужність підприємства»;
- визначати виробничу потужність підприємства та ступінь її використання;
- аналізувати технічний рівень виробництва.

План заняття:

1. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва.
2. Формування виробничої потужності підприємства та методичні принципи її розрахунку.
3. Форми технічного розвитку та їх значення для вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства.
4. Система показників оцінки технічного рівня виробництва.
5. Розв'язання задач за темою.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача № 5.1

Визначити вихідну та середньорічну виробничу потужність підприємства за

такими даними:

- виробнича потужність на початок року – 400 млн грн.;
- введення потужності:
 - у травні – 10 млн грн;
 - у липні – 8 млн грн;
- виведення потужності в червні – 15 млн грн.
млн грн.

Задача № 5.2

Визначити річну виробничу потужність механічної дільниці, на якій ведучим обладнанням є токарні верстати. Дільниця працює 253 робочі дні у дві зміни по 8,2 години. Обробка деталей здійснюється на 12 верстатах. Трудомісткість обробки однієї деталі 6 хв. Коефіцієнт виконання норм – 1,15. Втрати часу на ремонт обладнання – 2 %.

Задача № 5.3

На основі даних задачі 5.2 визначити середньорічну потужність дільниці, якщо вхідна потужність – 561108 шт. деталей на рік. З 1-го червня вводиться два нових токарних верстата, а з 1-го серпня один верстат вибуває з експлуатації.

Задача № 5.4

На дільниці механічного цеху встановлено і діє 15 токарних верстатів. Трудомісткість обробки однієї деталі на токарному верстаті становить 0,4 нормо-годин. Дільниця працює в двозмінному режимі. Число неробочих днів у розрахунковому році становить – 107. Очікувані простої верстатів у капітальному ремонті становить 200 годин, а тривалість поточних ремонтів верстатів складає 3% від номінального часу роботи верстатів. Очікуваний коефіцієнт використання токарних верстатів дорівнює 0,8. Потрібно обчислити величину виробничої потужності механічного цеху і річну кількість оброблених на токарних верстатах деталей.

Задача № 5.5

Визначити виробничу потужність механічного цеху, якщо відомо, що у кварталі 65 робочих днів. На токарних верстатах слід обробити 5 000 деталей “А”, норма часу – 0,75 год./шт., 6 250 деталей “Б”, норма часу 1,4 год./шт. Перевиконання норм планується на 25 %, втрати часу на ремонт 6 %. У цеху 10 токарних верстатів. Тривалість зміни – 8,2 год. Цех працює у дві зміни.

Задача № 5.6

Визначити виробничу потужність складальної дільниці, якщо відомо: корисна площа складального цеху – 200 м^2 ; площа, яку займає один виріб – $3,5 \text{ м}^2$, а робоча зона для складання одного виробу становить 30% від його площі. Тривалість складання одного виробу – 12 днів, режимний фонд часу складальної дільниці – 265 днів/рік.

Задача № 5.7

Визначити виробничу потужність пекарні (3 печі) та її виробничу програму, якщо середня тривалість випікання хлібобулочних виробів вагою 1 кг становить 40 хв., тривалість зміни – 8 год., режим роботи двозмінний. Номінальний фонд робочого часу – 300 днів/рік, а втрати робочого часу 10 %. Виробнича потужність пекарні визначається потужністю печей – 0,85.

Задача № 5.8

У цеху 100 верстатів та двозмінний режим роботи (25 робочих днів та семигодинна їх тривалість). Було відпрацьовано 28 500 верстатогодин. Визначити коефіцієнт змінності роботи обладнання.

Задача № 5.9

Виробнича потужність чавуноливарного цеху заводу “Арсенал” станом на 1 січня розрахункового року становила 15000 т чавунного литва. З 1 травня розрахункового року введено вдію два плавильних агрегати потужністю 1200 т литва, а з 1 серпня цього ж року виведено з експлуатації один плавильний агрегат потужністю 540 т литва. Середньорічна виробнича потужність чавуноливарного цеху за звітний рік становила 14000 т литва. Впродовж розрахункового року вироблено 13500 т литва.

Необхідно визначити:

- середньорічну виробничу потужність чавуноливарного цеху за розрахунковий рік;
- приріст середньорічної потужності чавуноливарного цеху в розрахунковому році порівняно зі звітним роком;
- вихідну потужність чавуноливарного цеху на початок наступного за розрахунковим роком;
- коефіцієнт використання виробничої потужності чавуноливарного в розрахунковому році

Задача № 5.10

У річній виробничій програмі підприємства передбачено виробництво двох видів виробів в обсязі: А – 1000 шт., Б – 450 шт. Режим роботи –

двозмінний. Витрати часу на ремонт устаткування – 3,8 %. Трудомісткість обробки виробів по групах устаткування, коефіцієнти виконання норм часу, кількість верстатів наведені в таблиці. Кількість вихідних днів – 106, святкових, що не збігаються з вихідними – 6, передсвяткових – 4. Кількість неробочих годин у передсвяткові дні – 2.

Визначити забезпеченість виробничої програми ділянки виробничою потужністю, виявити недовантажені та вузькі місця на ділянці.

Таблиця 5.1 – Основні виробничі характеристики груп верстатів підприємства

Показник	Група станків				
	токарні	розточувальні	фрезерні	шліфувальні	свердлильні
Трудомісткість обробки виробів, нормо-год.					
А	12,5	8,3	15,8	9,3	2,5
Б	5,3	2,0	10,2	5,5	3,0
Коефіцієнт виконання норм	1,25	1,15	1,2	1,2	1,1
Кількість верстатів у групі	4	3	4	3	1

Задача № 5.11

На основі даних, наведених у таблиці визначити фактичний обсяг виробленої продукції по роках:

Таблиця 5.2 – Вихідні дані

№	Показники	Один. вимір.	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік
1.	Виробнича потужність на початок року	тис.т.	200,0			
2.	Введено виробн. потужн. протягом року	тис.т	50,0	52,0	48,0	35,0
3.	Вибуло виробн. потужн. протягом року	тис.т.	45,0	36,0	21,0	45,0
4.	Коефіцієнт перерахування введеної (вибулої) виробничої потужності		0,35	0,5	0,45	0,20
5.	Коефіцієнт використання виробничої потужності		0,8	0,9	0,95	0,85

Задача № 5.12

У цеху працює 25 верстатів. Норма часу на обробку виробу – 0,5 нормо-годин. Цех працює у двозмінному режимі при тривалості однієї зміни, 8,2 годин. Для розрахунку номінального фонду робочого часу слід прийняти 230 днів на рік, а регламентування простої обладнання у ремонті становить 4%. Потрібно обчислити величину виробничої потужності цеху та його виробничу програму, якщо коефіцієнт використання виробничої потужності 0,95.

Задача № 5.13

Окремі показники, що використовуються для інтегрального оцінювання досягнутого та прогнозованого рівнів технічного розвитку трьох одногалузевих підприємств наведено в таблиці 5.3.

Таблиця 5.3 – Середньозважені показники для інтегрального оцінювання стану технічного розвитку досліджуваних підприємств

Показники	Підприємство А		Підприємство Б		Підприємство В	
	звітний рік	плановий рік	звітний рік	плановий рік	звітний рік	плановий рік
Рівень фондоозброєності праці щодо середньогалузевого показника	0,85	0,93	0,77	0,85	0,78	0,88
Коефіцієнт прогресивності технології	0,45	0,49	0,52	0,55	0,42	0,48
Коефіцієнт технічного рівня використовуваного парку устаткування	0,67	0,69	0,71	0,73	0,65	0,72
Загальний коефіцієнт механізації та автоматизації виробничо-управлінських процесів	0,49	0,56	0,43	0,51	0,43	0,53

Дати інтегральну оцінку рівня технічного розвитку кожного підприємства і визначити його найвищий рівень серед трьох зазначених підприємств, ураховуючи такі коефіцієнти вагомості наведених у таблиці показників: першого – 0,15; другого й третього – 0,25; четвертого – 0,35.

Питання для самоконтролю знань:

1. Дайте структурну характеристику техніко-технологічної бази підприємства.
2. Розкрийте форми технічного розвитку підприємства.
3. Розкрийте сутність виробничої потужності підприємства.
4. Які види виробничої потужності Ви знаєте?
5. Охарактеризуйте динамічні показники виробничої потужності.
6. Визначте інформаційну базу для розрахунку виробничої потужності підприємства.
7. Розкрийте принципи та послідовність розрахунку потужності підприємства.
8. Які види фонду часу роботи обладнання Ви знаєте та розкрийте методику їх визначення.
9. Що Ви розумієте під балансом виробничої потужності підприємства і як він визначається.
10. Які показники характеризують використання виробничої потужності підприємства?
11. Визначте фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності.
12. Визначте резерви зростання виробничої потужності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вид. 2-ге, доповн. та перероб. - Київ : Атіка, 2007. - 528 с.
2. Господарський кодекс України – Харків : ТОВ „Одіссей”, 2004. – 248 с.
3. Дугіна С. І. Маркетингова цінова політика: Навч. посібник. – Київ : КНЕУ, 2005. – 393 с.
4. Економіка підприємства: Збірник практичних задач і конкретних ситуацій : навч. посібник/ За ред. С. Ф. Покропивного. - Київ : КНЕУ, 2005. – 328 с.
5. Економіка підприємства : навч. посібник / За ред. О. П. Крайник. Львів : «Львівська політехніка», 2003. – 208 с.
6. Економіка підприємства : навч. посіб/За ред. А. В. Шегди. – Київ : Знання-Пресс, 2002. – 335 с.
7. Економіка підприємства: навч. посібник для вищої школи. [Примак А. В., Михаліцька Н. Я., Цвайг Х. І., Лалакулич М. Ю.] – Львів : Новий Світ - 2000, 2012. – 439 с.
8. Економіка підприємства: підручник / [Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. та ін.]; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 598 с.
9. Економіка підприємства: підручник / М. Г. Грещак, В. М. Колот, О. Г. Мендрул [та ін.]; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 816 с.
10. Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. - Київ : КНЕУ, 2001. – 528 с.
11. Зайцев Н. Л. Экономика, организация и управление предприятием: Учеб. пособие.- 2-е изд. доп. - Москва : Инфра –М. , 2004. – 455с.
12. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. / О. С. Іванілов; М-во освіти і науки України, Харківський держ. техн. ун-т будівництва та архітектури. – Київ : Центр учбової літератури, 2004. – 728 с.
13. Економіка підприємства: Підручник /За заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів: «Новий світ-2000», 2004. – 680 с.
14. Податковий кодекс України – Вінниця: ТОВ «Поліграф-сервіс», 2010. – 512 с.
15. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні. - Київ : Компас, 2004. – 248 с.
16. Фінанси підприємств : підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. - Київ : КНЕУ, 2004. – 552 с.
17. Шваб Л. І. Економіка підприємства: для студентів вищих навчальних закладів 2-е вид. – Київ : Каравела, 2005. – 568 с.
18. Экономика организаций (предприятий): Учебник для вузов / Под ред. проф. В. Я. Горфинкеля.-5-е изд., перераб. и доп. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 767 с.
19. Экономика предприятия: Учеб. пособие / Под ред. проф. Л. Г. Мельника.- 2-е изд. испр. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2003. – 628 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення практичних занять

з дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Модуль 1. Підприємство та чинники його виробничої діяльності

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства

і слухачів другої вищої освіти спеціальності

7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності).

Укладач: **СКЛЯРУК** Наталя Іванівна

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *Н. І. Склярук*

План 2014, поз. 495 М

Підп. до друку 03.11.2014 р.

Формат 60x84/16

Друк на ризографі

Ум. друк. арк. 1,3

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014 р.